

Evolució demogràfica, econòmica i social durant el període de la Restauració

El període que va entre 1875 i 1898 es va caracteritzar, a Espanya, per l'increment del nombre d'habitants i la prosperitat econòmica general. Però ni el creixement demogràfic va ser similar al de la resta d'Europa, ni tampoc els beneficis econòmics generals durant aquesta fase de la Restauració. Així doncs, durant aquest període, la població espanyola va augmentar, tot i que a un ritme més lent que l'europea.

A Catalunya, l'evolució demogràfica va ser similar al conjunt d'Espanya. L'explicació del desfasament amb Europa, cal buscar-la en el descens de la taxa de natalitat i en el manteniment d'una taxa de mortalitat molt elevada, ja que continuava per damunt del 30%. Pel que fa al camp, les tendències econòmiques del segle XIX es van palesar especialment al camp amb l'inici de nous conreus, l'especialització vitivinícola orientada a l'exportació, el manteniment del conreu de l'oliva i la introducció de la remolatxa. A Catalunya, encara que amb menys mesura, l'activitat agrària també era la que donava feina a la major part de la població activa, especialment el conreu de la vinya.

D'altra banda, pel que fa a la indústria, els sectors industrials que van rebre un gran impuls en aquest període van ser el siderometal·lúrgic i el tèxtil. A Catalunya, va continuar l'impuls industrial del període precedent, sobretot pel que fa a les indústries cotonera i llanera.

D'altra banda, si ens endinsem en l'evolució econòmica i demogràfica de 1898 a 1931, trobem que apareixen diferències significatives entre Espanya i Catalunya. Pel que fa al conjunt d'Espanya, l'increment de població entre el 1900 i el 1930 va ser degut a la disminució de la taxa de mortalitat i al manteniment d'una taxa de natalitat alta. En canvi a Catalunya, les taxes de natalitat i mortalitat es van anar reduint alhora, cosa que manifestava una tendència de debilitat demogràfica en relació amb el creixement natural del segle XX. Durant aquest període, també va destacar la emigració de la població del camp cap als nuclis urbans.

Així doncs, seguint el fil de la població del camp, entre 1898 i 1930, Espanya va continuar sent un país agrícola. Durant el primer terç del segle XX, al camp espanyol van continuar les transformacions derivades del pas d'una economia de subsistència a una economia de mercat.

En línies generals, a partir de la Primera Guerra Mundial, la productivitat al camp va augmentar. Encara que aquesta productivitat va augmentar, hem de tenir en compte que les tensions socials al camp van cobrar importància a partir del segle XX. Els factors d'aquesta hostilitat permanent van ser la concentració de la propietat de la terra en poques mans (latifundi), la presència a la mateixa zona d'un nombre elevat de jornalers i els dubtes que generava entre els camperols el fet que els terratinents fossin legítimament els propietaris de la terra. Aquesta situació va provocar la reacció dels pagesos, que es van organitzar en una primera Unió de Rabassaires (1891).

Fins al 1917, al camp català es va viure un període relativament tranquil, però entre 1917 i 1922 es va tornar a una situació de tensió i violència desenfrenada. D'altra banda, pel que fa a la indústria, en l'evolució industrial espanyola del període 1898-1931, es van donar tres canvis fonamentals: la substitució progressiva del vapor per l'electricitat com a forma d'energia ; la concentració de la indústria pesant al País Basc i la diversificació dels sectors químics, paperers, etc). Però, hem de tenir en compte que l'esdeveniment que més va influir en l'evolució industrial espanyola va ser la Primera Guerra Mundial. La guerra va motivar un augment inesperat de la demanda de tota mena de productes espanyols, fet que va provocar un encariment progressiu dels productes de primera necessitat. En definitiva, els beneficis econòmics no van quedar repartits entre tota la societat.

En referència a l'evolució del moviment obrer, el període de la Restauració es va caracteritzar per la despreocupació general de les qüestions socials. Aquesta despreocupació es va fer patent quan en 1877, el 71% dels espanyols eren analfabets.

Així mateix, és important dividir el moviment obrer en dos vessants: en primer lloc, el moviment obrer d'inspiració marxista i, en segon lloc, el moviment obrer d'inspiració anarquista. Pel que fa al primer, a Espanya, el 2 de maig de 1879 es va fundar el PSOE. En el 1888, el PSOE va celebrar el seu primer congrés, pocs dies després de la fundació de la Unió General de Treballadors (UGT), sindicat vinculat a aquest partit. A la dècada de 1890, el socialisme espanyol va incorporar dues noves idees: la creació de les anomenades cases del poble, centres de reunió amb finalitats doctrinals, culturals i formatives i la reivindicació de la jornada laboral de 8 hores.

D'altra banda, pel que fa al moviment anarquista, aquest va triomfar a Catalunya i entre la població camperola andalusa. La ideologia anarquista es basava en dues idees principals: la llibertat absoluta sense jerarquies i la bondat de la societat lliure com a obre de la naturalesa. El principal problema del moviment anarquista va ser la falta d'organització interna, això va provocar la desaparició de l'organització i la influència de noves idees de propaganda pel fet o d'acció directe dels anarquistes europeus.

D'altra banda, iniciat el segle XX, les famílies obreres vivien en condicions gairebé d'estricta subsistència. Precisament a Barcelona, es va donar un procés de desintegració social com a conseqüència del creixement accelerat que va experimentar la ciutat. Les condicions laborals, eren precàries: les jornades de feina eren de 10 a 12 hores, no hi havia contractes laborals, la higiene era inexistent i no es prenia mesures de seguretat laboral. A nivell d'ideologies i sindicats, durant el primer terç de segle XX, el moviment obrer espanyol va continuar dividit en dos grans corrents ideològics: el socialista, representat per la UGT, i l'anarquista, representat per la CNT. A més dels sindicats, el moviment obrer va disposar d'un important partit polític, el PSOE, el nombre d'afiliats del qual van anar augment de manera progressiva.

Així mateix, entre el 1898 i el 1931 la tensió social va ser constant com a conseqüència de les precàries condicions de vida de la classe obrera, que es mobilitzà impulsada per les organitzacions socialistes i anarquistes. Les reivindicacions obreres es van traduir, en la seva majoria, en vagues i manifestacions. Durant les vagues, es va normalitzar els aldarulls al carrer i, no amb tanta freqüència, la construcció de barricades per combatre l'acció de les forces repressives. Un dels períodes de més conflictivitat social a Barcelona va ser el comprès entre els anys 1919 i 1923. Aquesta conflictivitat es va iniciar amb la vaga de la Canadenca per motius laborals, el febrer de 1919. Aquesta vaga es va estendre per moltes fàbriques del país. La vaga va durar tres mesos.

Finalment, després de moltes vagues, el moviment obrer va aconseguir la llibertat dels gairebé 3000 detinguts, la readmissió dels vaguistes acomiadats i un augment salarial. A més a més durant l'any 1919, es va aconseguir la jornada laboral de 8 hores.